

'I consider children to be the seeds of our future' (Dalai Lama)

Vrijwilligersreis naar India

Wederzijds genoeg

Waarschijnlijk was het de eerste keer dat Tibetaanse kinderen in ballingschap een oer-Hollands wentelteefje te eten kregen. Koken voor kinderen in de TCV (Tibetan Children's Village) is onderdeel van een nieuwe vorm van reizen, die steeds meer mensen aanspreekt. Niet vrijblijvend een mooi land bekijken, maar ook een aantal dagen van je vakantie besteden aan vrijwilligerswerk bij een lokaal project. Tijdens haar groepsreis door Noord-India draaide Monique Jansse mee op een school waar duizenden gevluchte Tibetaanse kinderen worden opgevangen en opgeleid.

Verkleurde Tibetaanse gebedsvlaggen wapperen tussen de naaldbomen op de heuvels van McLeod Ganj, een dorp tien kilometer ten noorden van Dharamsala, in de Noord-Indiase deelstaat Himachal Pradesh. Langzaam lost de mist op die het dorp al de hele ochtend mysterieus omhult. Nu kan ik vanuit mijn door Tibetanen gerunde *guesthouse* de eerste glimp opvangen van de belangrijkste bestemming voor vele gevluchte Tibetanen: de residentie van His Holiness the 14th Dalai Lama.

Sinds de bezetting van Tibet door China in 1959 resideert de Dalai Lama hier in een bescheiden onderkomen op een heuveltop, omgeven door Tibetaanse boeddhistische tempels, kloosters, scholen, meditatie- en gezondheidscentra, het Tibet museum, een uitgebreide bibliotheek en zijn regering in ballingschap. Het is een toevluchtsoord voor Tibetanen, boeddhistische pelgrims, toeristen op zoek naar rust en inzicht en Hollywood-sterren die begaan zijn met het lot van Tibet, zoals Richard Gere en Goldie Hawn.

Kaalgeschoren Tibetaanse monniken in rode pijen, jong en oud, sieren het straatbeeld van het rommelige bergdorp. Soms druk discussiërend, soms mantra's prevelend met de gebedsmolen in hun hand. Op de plek waar zij zich het liefst bevinden onder de omstan-

digheden van China's bezetting van Tibet: zo dicht mogelijk bij hun spiritueel leider, de Dalai Lama.

Bijdrage uit vrije wil

Vanuit het dorp brengt een riksja ons de berg op, richting de TCV waar wij een aantal dagen als vrijwilliger gaan meedraaien. Al jaren denk ik erover als vrijwilli-

Linksonder:
Monique Jansse met een leerling van de kleuterklas.

Rechtsonder:
Op het schoolplein verzamelen leerlingen zich voor een herdenkingsbijeenkomst voor een overleden directielid van de TCV. Een uur lang zingen ze mantra's; je ziet aan alles dat zij oprecht de laatste eer bewijzen, dat dit geen verplicht nummer voor hen is.

Linksonder:

In Dharamsala kunnen gevluchte Tibetanen in alle vrijheid doen wat hen in Tibet door de Chinese bezetter wordt verboden: hun godsdienst belijden en in de nabijheid verkeren van hun geestelijk leider, de Dalai Lama.

Middenonder:

Aan een ring op de poort van een tempel zijn witte doeken geknoopt. Tibetaanse boeddhisten geven deze *thaka* aan elkaar als gebaar van vrede.

Rechtsonder:

de kinderen in de TCV leren alles over de gebruiken en tradities in hun vaderland, maar maken ook kennis met de tradities van het Westen: op zondagmiddag lekker met z'n allen voor de buis...

ger aan de slag te gaan in het buitenland. Voor een paar maanden of misschien zelfs een jaar. Een school bouwen in Zuid-Afrika, helpen bij de opvang van straatkinderen in Peru of bij het redden van de orang oetan in Indonesië. Daarbij stel ik me dan voor dat ik als bevoorrecht, weldoorvoed rijk mens uit het Westen beschik over een bepaalde hoeveelheid *extra* energie. Energie die ruimschoots overblijft nadat ik mezelf al voorzien heb in mijn basisbehoeften. Ik heb de keuze waaraan ik deze extra energie besteed; nog meer aan mezelf en mijn eigen welzijn of ook aan het welzijn van anderen. Onvoorwaardelijk, zonder daar iets voor terug te willen, een bijdrage uit vrije wil. Vrijwilligerswerk dus. Stel je voor wat een effect dat wereldwijd zou hebben: als iedereen een deel van zijn of haar extra levensenergie steekt in het helpen van een ander. Zo iets had ik dus in mijn hoofd en in theorie is zo'n keuze makkelijk gemaakt. Maar om de stap daadwerkelijk te nemen en hier tijd voor uit te trekken blijft moeilijk.

Unieke kans

Een aantal dagen vrijwilligerswerk als onderdeel van deze rondreis lijkt me in ieder geval een stap in de goede richting. Ik kan niet wachten om mezelf hier nuttig te gaan maken.

Dit vrijwilligerswerk bij de TCV is weliswaar voor mij een unieke kans, maar er blijkt ook een keerzijde te zijn. De schoolleiding is zich ervan bewust dat de korte aanwezigheid van een wisselende groep vrijwilligers verstorend kan zijn voor het ritme van de kinderen.

Toch zijn zij bereid ons te ontvangen, mede door de goede relatie van onze reisorganisatie Baobab met de Nederlandse Stichting Hulp Aan Tibetanen (SHAT). Wij mogen helpen met koken en over ons land vertellen tijdens een les. Ook is het mogelijk te praten met medewerkers en leerlingen van de TCV en hun verhalen door te vertellen aan familie en vrienden in een weblog en te verzoeken om steun. Want hierin ligt de grootste behoefte van de TCV: financiën om de school draaiende te houden.

Moeder met veertig kinderen

Op het schoolplein spelen kinderen met hun leeftijdsgenootjes. De kleinsten hangen in het klimrek, de iets ouderen knikkeren, jonge pubers gooien emmers water over honden die proberen te paren en de oudere, echt stoere jongens zijn in Amerikaanse outfits aan het basketballen. Een normaal beeld van normale kinderen in een bijzondere situatie. Vaak heel ver weg van hun ouders, en in vele gevallen hier terecht gekomen na een loodzware voettocht door de Himalaya. Je kunt het je bijna niet voorstellen als je al die vrolijke snoeten ziet.

We bezoeken een van de *khimtsangs*, huizen waarin dertig tot veertig kinderen wonen, samen met hun huismoeder, de *amala*. Ik popel om mijn mouwen op te stropen en mijn bijdrage te leveren aan het huishouden van 'huis nummer 14'. Maar in plaats van dat we aan het werk worden gezet, worden we als gasten onthaald door de *amala* met een kopje zoute, Tibetaanse boterthee en biscuitjes. Ze geeft ons een korte

Gevlucht uit Tibet

Veel Tibetaanse families zien voor hun kinderen een vlucht naar India vaak nog als enige uitweg, met de hoop op een betere toekomst. Zij sturen hun kinderen met een gids mee op een wekenlange voettocht dwars over de ijzige vlakten van de Himalaya, Chinese grensposten ontwijkend, richting Nepal. Een onbekend aantal bezwijkt onderweg aan honger, kou of oververmoeidheid. Als ze in staat zijn Kathmandu te bereiken worden de kinderen door Tibetaanse instanties opgevangen en via Delhi naar de TCV in Dharamsala gebracht. Veel kinderen moeten eerst medisch worden behandeld voor de gevolgen van bevriezing, uitdroging en diarree.

Ik spreek met Tashi (18), Dawa (19) en Dhartso (19). Ze waren tussen de 10 en 12 jaar toen ze vluchtten. In vloeiend Engels vertellen ze hun verhaal, als jongvolwassenen, met een enorme kracht in hun ogen.

Dhartso had geen flauw idee wat de reden was dat ze plotseling afscheid moest nemen van haar ouders en met een gids werd meegestuurd. Thuis werd er uit angst gezwegen over de Chinese bezetting. “Drie weken lang liepen we met 24 anderen door de besneeuwde hoogvlaktes. Zes van hen moesten we onderweg achterlaten. Ik weet niet wat er van hen is geworden.” Nu is ze heel dankbaar voor de beslissing van haar ouders. Hier wordt ze goed opgeleid en kan ze in vrijheid leven.

Dawa's groepje bestond uit drie kinderen en twee gidsen. Ze liepen 's nachts en verstopten zich overdag in grotten. “Ik was volledig gebrainwashed in Tibet. Ik sprak alleen maar Chinees en had geen notie van de Dalai Lama. Toen ik hier aankwam werd ik warm onthaald en leerde snel de Tibetaanse taal en cultuur kennen.”

Tashi vertelt hoe zijn ouders hem en zijn broertje hier naartoe brachten. “We hebben 30 dagen over onze vlucht gedaan. Toen we eenmaal in veilige handen waren zijn zij weer teruggekeerd naar Tibet.”

De drie zijn dankbaar nu te leven in een omgeving waar ze een goede opleiding krijgen, hun Tibetaanse cultuur kunnen leren kennen en openlijk hun eerbied mogen betuigen aan His Holiness the Dalai Lama, zoals de Tibetanen hem eerbiedig noemen. Voor deze jongeren is hij ‘de enige die ik echt vertrouw’, ‘een levende god’ en ‘mijn steun en toeverlaat’.

Veel Tibetaanse kinderen proberen de problemen het hoofd te bieden door te berusten in het feit dat dit hun *karma* is: hun huidige positie is het gevolg van acties uit het verleden - in dit of een vorig leven. De *school counselor*, Chozom, probeert de kinderen te leren anders om te gaan met het begrip karma; niet iets wat je simpelweg moet accepteren, maar juist iets wat je kunt uitdagen en veranderen.

Tashi, Dawa en Dhartso lijken deze boodschap goed te begrijpen. Ze zijn alledrie vastberaden ooit terug te keren naar hun geliefde Tibet en naar hun familie. “Met onze opleiding, talenkennis en bekendheid met het Westen zijn wij veel beter opgewassen tegen de Chinese bezetters dan de generatie van onze ouders,” zegt Tashi. Dawa voegt hieraan toe: “Helemaal als onze nieuwe generatie die binnen en buiten Tibet leeft de krachten bundelt.”

(op verzoek van de school vermelden wij alleen de voornamen en zijn de jongeren niet te zien op de foto's. Dit uit angst voor represailles op nog in Tibet wonende familieleden).

'No matter what is going on around you, never give up' (Dalai Lama)

rondleiding in het huis van haar ‘gezin’ van 32 kinderen. Elke dag staat ze om half zes op om ze te wassen, te voeden, te kleden, naar school te sturen, op te voeden en weer naar bed te brengen. Een taak die ze alleen kan volbrengen door de kinderen zo snel mogelijk zelfredzaam te maken.

Langs de betonnen muren van de twee slaapzalen staan rijen stapelbedden met dunne matrasjes en keurig opgevouwen dikke, gebloemde dekens. In de kleedkamer van de kinderen staat een klein kastje met extra kleren naast een prachtig altaartje vol foto’s, bloemen, kaarsen en wierook voor de Dalai Lama. De vader des huizes.

Het is zondag en sommige kinderen, van wie de ouders ook naar India zijn gevlucht en hier in de buurt wonen, zijn naar huis. De wezen en de kinderen van wie de ouders in Tibet zijn achtergebleven zitten voor de tv. Ze werpen ons een nieuwsgierige blik toe, maar kijken dan al snel weer gebiologeerd naar de film ‘Shreck’.

Geoliede machines

‘Oké, wat kunnen we doen?’, vragen we aan de amala in haar keuken. Geroutineerd begint ze grote stoompannen met rijst op het vuur te zetten en tomaten te snijden. Wij krijgen wat knoflook en uien en een mes. We kwijten ons ijverig van onze taak en zijn binnen een mum van tijd klaar. De amala neemt de gesneden groenten in ontvangst en maakt het gerecht verder af. Tijdens de lunch tussen de waslijnen in de gemeenschappelijke ruimte realiseren we ons wat een geoliede machines deze huizen zijn. Ieder kind weet precies wat zijn of haar taak is. In een ogenblik is iedereen, inclusief wijzelf, voorzien van een metalen kommetje met het geelgekleurde rijstgerecht. Met hun kommetje voor hun gezicht zingen de kinderen een mantra voor de maaltijd en daarna wordt er in volkomen stilte gegeten. Ik kijk de kring rond en vraag me af welke ontberingen deze kindjes al in hun korte leven hebben moeten doorstaan: het plotselinge afscheid van hun ouders, het missen van geliefden, de angst, extreme kou en honger tijdens hun vlucht, het binnenkomen in een nieuwe ‘familie’ en wennen op de TCV.

Wijze les

We hebben nauwelijks de laatste hap doorgeslikt als het corveeteam als een wervelwind kommetjes verzamelt, bankjes aan de kant zet, de vloer veegt en de afwas doet. Hier is geen vrijwilligersspeld tussen te krijgen. Ons met de hand hun afwas laten doen komt so-

wieso niet in hun hoofd op. In het Westen doen wij toch alles met machines? En je gasten laat je toch niet afwassen? Een eerste wijze les op het gebied van vrijwilligerswerk. Je kunt niet te hard van stapel lopen en je bijdrage zomaar opleggen aan een goedlopende gemeenschap. We zitten nog in de kennismakingsfase. Wie weet is het anders als we zelf nog een keer komen koken, met eigen ingrediënten. En dus gaan we de volgende dag terug om Hollandse gerechten als wentelteeftjes te maken. We nemen ook een nieuwe rijstpan mee voor de huismoeder, iets wat ze graag wilde hebben. Nu het initiatief meer bij ons ligt is het makkelijker echt iets verrassends voor de kinderen te doen. Ook zijn ze nu enigszins aan ons gezelschap gewend en laten ze zichzelf van hun beste kant zien: ze zingen een liedje voor ons, spelen fluit en laten trots hun schoolschriften zien. We slaan stijl achterover van verbazing als we zien dat de zesjarigen hier het volledige Tibetaanse en westerse schrift al onder de knie blijken te hebben. Als afscheid krijgen we een cadeau-tje van ze: zelfgeknoopte zwart-witte polsbandjes. Ik voelde me dit keer minder ‘te gast’ dan de eerste keer, maar toch vraag ik me af of ik met mijn wentelteeftjes nu echt een bijdrage heb geleverd. Ik berust in de gedachte dat het in ieder geval een zichtbaar welkome afwisseling in hun dagelijkse patroon was, hoe incidenteel ook.

Never give up
No matter what is going on
Never give up

Develop the heart
Too much energy in your country
Is spent developing the mind
Instead of the heart
Develop the heart

Be compassionate
Not just with your friends
But with everyone
Be compassionate

Work for peace
In your heart
And in the world
Work for peace

And I say again
Never give up
No matter what is going on
around you
Never give up

©2003 His Holiness The Dalai Lama

Het verhaal verder vertellen

De volgende dag mogen we 's ochtends - bij hoge uitzondering - in kleine groepjes verschillende lessen bijwonen. De leerlingen van rond de 13 jaar hebben speciaal voor ons een kleine spreekbeurt voorbereid in het Engels. Over hun boterthee, hun vlag, hun tempels, de Dalai Lama en nog veel meer Tibetaanse wetenswaardigheden. Daarna vertellen wij over Nederland. Ze luisteren met volle aandacht en vragen ons daarna het hemd van het lijf over onze vlag, ons schooluniform, Amsterdam, onze monumenten en of een Nederlandse koe er net zo uitziet als hun Tibetaanse yak. Het uur vliegt voorbij. Ik merk dat het 'lesgeven' aan de kinderen mij meer voldoening geeft dan het koken in hun huizen. Ik heb het idee dat ik ze meer te bieden heb, zoals de mogelijkheid om Engelse conversatie te oefenen en het kennismaken met een andere cultuur. Het laatste onderdeel op mijn programma is een kennismaking met drie leerlingen, Tashi, Dawa en Dhartso, die mij het verhaal van hun vlucht willen vertellen (zie kader op pagina 141). Na hun aangrijpende relaas besluit ik te voet terug te gaan naar het dorp. Ik heb de rust en de natuur nodig om de afgelopen dagen tot me door te laten dringen. De TCV als geheel en in het bijzonder hun verhaal heeft een onuitwisbare indruk op me achtergelaten. De kracht, ambitie en vastberadenheid van de nieuwe generatie Tibetanen, die hier binnen een goedlopend systeem wordt opgeleid, is aanstekelijk en geeft me meer hoop voor de toekomst van Tibet dan ik had bij aankomst. Het verder vertellen van hun verhaal en dat

van de TCV in het algemeen voelt als de grootste bijdrage die ik als vrijwilliger kan leveren. En ik heb ook nog het geluk dat op grote schaal te kunnen doen via dit verhaal in Happinez.

Work for peace

De rol die ik mezelf had toebedacht als vrijwilliger blijkt volledig omgekeerd te zijn. Ik kwam hier om mijn extra energie te geven maar realiseer me dat ik vooral veel heb mogen ontvangen. Warmte, inspiratie en wijze lessen. Mijn wens om voor een langere periode vrijwilligerswerk te doen is alleen maar groter geworden, en mijn beeld reëler. Hierin blijkt de grootste kracht van kort vrijwilligerswerk tijdens een rondreis te liggen: een eerste kennismaking voor iedereen die erin geïnteresseerd is. Ik kreeg zo in ieder geval de kans om heel kortstondig te snuffelen aan verschillende vormen van vrijwilligerswerk: in het huishouden, op school en publicitair. Op basis van deze ervaring zal ik misschien uiteindelijk ergens op deze wereld op constructieve basis kunnen bijdragen aan het welzijn van anderen. En in mijn achterhoofd galmen nu bij iedere stap de beroemde woorden van His Holiness uit 'Never Give Up': *be compassionate, not just with your friends, but with everyone, be compassionate, work for peace, in your heart, and in the world, work for peace.*

Met dank aan Baobab United (www.baobab.nl)

TEKST EN FOTOGRAFIE MONIQUE JANSSE

Hulp voor het Tibetan Children's Village

Gezien de sterke groei van het aantal Tibetaanse vluchtelingen kan de TCV alle hulp gebruiken. Wilt u helpen, dan kan dat door het individueel sponsoren van een kind voor € 25,- per maand. Direct contact met het kind is mogelijk. Ook kunt u specifieke projecten sponsoren, zoals de bouw van nieuwe huizen of klaslokalen, de aanschaf van computers, medicijnen, etc. Happinez doneert tien procent van de Homeshopping-opbrengst van dit nummer aan de TCV.

Kijk voor meer informatie op www.shat-tibet.com of www.tibchild.org

